

Arbetslivskommissionen för träindustrin och båtbyggnadsbranschen, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för träindustrin och båtbyggnadsbranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under ”ingen uppgift”/”inte anmält”.

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Grundexamen inom träindustrin	83	1 333	189	1 938
Kompetensområdet för snickeriindustrin	73		170	
Kompetensområdet för sågindustrin	8		10	
Kompetensområdet för träbyggnadsindustrin	1			
Ingen uppgift	1		9	
Yrkesexamen inom träindustrin	82	383	52	559
Kompetensområdet för träskiveindustrin	44		4	
Kompetensområdet för sågindustrin	31		32	
Kompetensområdet för snickeriindustrin	5		16	
Kompetensområdet för träbyggnadsindustrin	1			
Ingen uppgift	1			
Specialyrkesexamen inom träindustrin	8	49	14	47
Kompetensområdet för den mekaniska skogsindustrin	4		4	
Kompetensområdet för snickeriindustrin	1		9	
Ingen uppgift	3		1	
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	8	135	16	161

Ingen uppgift	8		16	
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	4	22	7	16
Tillverkning av skrov och däck för träbåtar	3		7	
Reparation av maskiner och utrustning i båtar	1			
Specialyrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	0	6	9	24
Kompetensområdet för arbetsledning inom båtbranschen			9	
Totalt	181	1 928	287	2 745

** Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.*

Examensdelar som mål/hel examen som mål

I kommissionens grundexamen inom träindustrin var målet för studierna i omkring 10 % av fallen endast att avlägga en eller flera examensdelar, och i 90 % av fallen var studiernas mål att avlägga hela examen. I yrkes- och specialyrkesexamen inom träbranschen har nästan alla som mål att avlägga hela examen.

I grundexamen inom båtbyggnadsbranschen var målet för studierna i 95 % av fallen att avlägga hela examen. För yrkes- och specialyrkesexamina avläggande av hela examen.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Examina i övergångsskedet slutfördes åren 2020 och 2021, vilket ökade antalet avlagda examina. År 2020 avlades ett stort antal examina i övergångsskedet. Dessa prestationsantal ingår inte i tabellen, men exempelvis grundexamen inom träbranschen avlades 78 gånger och ännu år 2021 24 gånger. Yrkesexamen inom skivbranschen avlades 60 gånger år 2020.

Prestationsantalen i examina inom båtbyggnadsbranschen har fördubblats från år 2020 till år 2021, även om de totala antalen är relativt små. Det går även i övrigt bra för båtindustrin just nu. I östra Finland och Österbotten skulle det finnas utrymme för läroanstalter inom båtbyggnadsbranschen.

I fråga om platsen för yrkesprovet är det viktigt att yrkesproven avläggs på arbetsplatser för yrkes- och specialyrkesexamens del. Kommissionen har noterat att yrkesprov som har avlagts som en kombination både på en arbetsplats och en läroanstalt har kunnat säkerställa ett heltäckande påvisande av kunnande för de examensdelar som även omfattar exempelvis planeringsarbete (t.ex. direktiv inom båtbranschen).

Coronaårets effekter är svåra att bedöma i ljuset av siffrorna. Å ena sidan har man noterat att studier har avbrutits eller bromsats upp, men å andra sidan har läroanstalterna tagit i bruk och utvecklat rutiner som har gynnat studerande som är vana vid självständiga studier. Prestationerna exempelvis inom båtbyggnadsbranschen har varit gynnsamma eftersom läroanstalten har kunnat upprätthålla närundervisning under coronapandemin. Därför har studerande som vill ha närstudier kunnat söka sig till utbildningen i fråga. Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen har fått fler nya studerande genom den gemensamma ansökan. Den utvidgade läroplikten kan även synas som ett ökat antal prestationer i senare granskningar.

Yrkesinriktade examensdelar, obligatoriska och valbara examensdelar, gemensamma examensdelar

Som valbara examensdelar väljs också tidigare avlagda examensdelar från en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen. Å andra sidan måste utbildningsanordnaren även identifiera och erkänna tidigare avlagda examensdelar.

Att det är populärt att avlägga hela examen kan också förklaras av att den studerande behöver avlägga exempelvis yrkes- eller specialyrkesexamen för eventuell karriärutveckling eller löneförhöjning.

Examina och kompetensområden inom examina som avläggs i marginell utsträckning

Kompetensområdet för träbyggnadsindustrin hade år 2020 för grundexamens del endast en avlagd hel examen, och yrkesexamen hade också en hel examen. År 2021 avlades inga hela examina för dessa examinas kompetensområdets del.

I kompetensområdet för träskiveindustrin inom grundexamen avlade ingen hela examen. År 2021 avlades fyra hela examina i kompetensområde i fråga i yrkesexamen.

Variationen torde förklaras av att det inom kommissionens verksamhetsområde kan finnas större organisationer som börjar utbilda större antal studerande på en gång. Därför kan prestationerna i olika kompetensområden tidvis vara fler eller färre.

Anordnande av examina

Aktiva utbildningsanordnare/anordnartillstånd

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Grundexamen inom träindustrin	57	28
Yrkesexamen inom träindustrin	22	11
Specialyrkesexamen inom träindustrin	12	4
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen	54	4
Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	4	2
Specialyrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen	2	1

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021.*

Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Antalet anordnartillstånd har i stort sett inte förändrats.

Anordnande av examina

Kommissionen betonar att anordnartillståndet också förpliktar utbildningsanordnaren att ordna examen i fråga. Det finns många anordnartillstånd för grundexamen inom båtbyggnadsbranschen (54), men bara fyra ordnar i praktiken utbildningen och examen i fråga. Därför föreslår kommissionen för undervisnings- och kulturministeriet att man gallrar bland anordnartillstånden. Det är inte ändamålsenligt att en studerande som kontaktar en utbildningsanordnare med anordnartillstånd får till svar att den inte ordnar grundexamen inom båtbyggnadsbranschen.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

För grundexamen inom båtbyggnadsbranschen finns fyra aktiva utbildningsanordnare, varav de två största har sammanlagt 96/105 prestationer, för yrkesexamen finns två aktiva anordnare, varav en har överlägset flest prestationer (12/16), och för specialyrkesexamen finns en aktiv anordnare.

För grundexamen inom träindustrin finns 28 utbildningsanordnare och avläggandet av examensdelar fördelar sig jämnt, för yrkesexamen finns 11 anordnare varav en är överlägset störst, för specialyrkesexamen finns fyra anordnare varav en har nästan hälften av prestationerna.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Anordnartillstånden på engelska eller andra språk kunde i allmänhet vara fler. Utbildningsanordnarna kunde också samarbeta kring detta. Kommissionen föreslår att man möjliggör främjande av studier för studerande med utländsk bakgrund och deras sysselsättning efter avlagd examen.

Finnboat och Träbåtsbyggarna är särskilt oroade över att yrkesutbildningen i träbåtsbyggande minskar eller till och med försvinner helt. Endast en utbildningsanordnare ordnar utbildning som leder till yrkesexamen. Fortsättningen på detta framgår sommaren 2022, när man ser om utbildningsanordnarna når ett avtal. Finansieringen för yrkesexamina har minskat, och att ordna utbildning är därför inte lockande för utbildningsanordnarna.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov

Enligt Koski-uppgifterna ordnas yrkesproven för grundexamen inom träindustrin i ungefär hälften av fallen på läroanstalten och i den andra hälften av fallen på en arbetsplats. För yrkes- och specialyrkesexaminas del över 90 % på arbetsplatser. För examina inom båtbyggnadsbranschen framhövdes en kombination av arbetsplats och läroanstalt samt läroanstalt. På basis av kommissionens besök hos examina inom träindustrin kan man ännu konstatera att yrkesproven genomförs planenligt och i huvudsak i arbetslivet.

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

Medeltalet för yrkesproven i grundexamen inom träindustrin är 4,4. För de övriga examina som hör till kommissionens verksamhetsområde fanns inte medeltal tillgängliga på grund av de låga respondentantalen. Påståendet om deltagande i planeringen av yrkesprov fick också något lägre medeltal jämfört med andra påståenden om yrkesprov. Påståendet om bedömarnas yrkesskicklighet fick mycket bra medeltal.

** granskningsperioden för studeranderesponsen är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

Tvåpartsbedömning förverkligas ganska väl, men i Koski-uppgifterna (Power bi 2020) finns ännu en del *Ingen uppgift*. Det här beror förmodligen på att utbildningsanordnarnas studerandeadministrationssystem inte fungerar helt. Tvåpartsbedömning förverkligas huvudsakligen, men det finns också examensdelar där en representant för undervisningen bedömt ensam. En arbetslivsrepresentant måste vara på plats även om ett yrkesprov avläggs på en läroanstalt. I yrkes- och specialyrkesexamina förverkligas tvåpartsbedömningen bättre.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Miljöerna för yrkesprov är i huvudsak lämpliga. Det kan dock vara svårt att hitta yrkesprovsmiljöer för vissa examensdelar, exempelvis kompositarbeten inom båtbyggande. I examina inom träindustrin genomförs yrkesproven i mekanisk skogsindustri i fabriksmiljöer.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Utbildningsanordnarna har egna miljöer för yrkesprov, och maskinparken kan vara bättre på läroanstalten än på en arbetsplats. En arbetsplats kan exempelvis ha en mycket ensidig yrkesprovsmiljö. Påvisandet av kunnande kompletteras då i en läroanstaltsmiljö. I samband med detta beaktas minderåriga studerandes möjligheter att avlägga yrkesprov på arbetsplatser.

Generaliseringar gällande rättelseyrkanden

Kommissionen har inte fått in några rättelseyrkanden att behandla.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Enligt kommissionens observationer kan utbildningsanordnarna använda planer för bedömning av kunnande exempelvis som ett bra sätt att förmedla information och i bästa fall som ett verktyg för marknadsföring.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Medeltalet för personlig tillämpning (PUK) är för grundexamen inom träindustrin 4,0. I studeranderesponsen framgår också att medeltalen för yrkesprov är något högre än medeltalen för de påstående som berör PUK-planerna.

Generella rutiner

Kommissionen har för närvarande inga särskilda observationer gällande detta.

God praxis

Kommissionen ser det som god praxis att planen för bedömning av kunnande används även i ett bredare perspektiv som ett verktyg för förmedling av information, exempelvis när de studerande informeras om utbildningsanordnarnas verksamhet examensspecifikt.

Ett annat exempel på god praxis som tagits upp är användning av olika elektroniska plattformar och system, exempelvis när man funderar på om en studerande har förvärvat tillräckligt med kunnande för att visa sitt kunnande i ett yrkesprov.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

Utbildningsanordnaren bör försäkra sig om att den studerande är redo för yrkesprovet, det vill säga när tillräcklig beredskap för yrkesprovet finns. Det är bra att utveckla olika metoder, exempelvis system där man följer upp studierna och kunnandet (kompetensbaserat lärande).

Utbildningsanordnarnas uppgift är att introducera arbetslivsbedömarna och arbetsplatshandledarna till bedömningen och examensgrunderna. Av denna orsak borde man i introduktionen av bedömningen bland annat använda ett tydligt språk, och på så sätt förbättra tillgängligheten och användbarheten och utveckla ett så kallat gemensamt språk.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Vuxenstuderande kan ofta ha gamla betyg, som inte inkluderar de nuvarande kraven. På läroanstalterna konstaterar man det nuvarande kunnandet och kontrollerar kunnandet genom tester. Personlig tillämpning och styrning till rätt examen (grund- eller yrkesexamen) har nyckelroller i detta sammanhang. Det finns också studerande som inte planerar vidare studier utan har som mål att komplettera sin kompetens för arbetslivet, närmast genom yrkesinriktade examensdelar. Avläggande av endast examensdelar värdesätts dock inte alltid på samma sätt i arbetslivet som en hel examen skulle göra.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet

Som en allmän observation nämnder kommissionen de svaga kunskaperna om bedömningskriterierna i arbetslivet och bland de studerande samt det att läroanstalterna och arbetslivet använder olika "språk" för saker och ting.

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina

Valfrihet kan utnyttjas i begränsad utsträckning, eftersom examensdelarna för exempelvis grundexamen inom träindustrin är övergripande och av den orsaken minskar valmöjligheterna.

Den övergripande karaktären leder samtidigt till mycket ytligt lärande, även om tanken med grundexamen är att få en bild av detta område inom industrin.

Behov av tilläggsanvisningar gällande yrkesskicklighetskraven för examensdelar eller sätt att påvisa yrkesskicklighet

Utbildningsanordnaren har en ganska stor andel i detta eftersom utbildningsanordnarna har ett ansvar för att introducera bedömarna till examensgrunderna och bedömningen.

Erfarenheter av examensgrundernas funktion

I samband med kommissionens besök konstaterades brister i kunskapen om bedömningskriterierna, kom fram hos både studerande och arbetsplatshandledare. Problemet ligger inte endast i utbildningen för arbetsplatshandledare, utan även i hur man enkelt hittar aktuell information för dagligt bruk. Orsakerna till detta kan finnas i tillgängligheten.

Observationer om arbetslivsresponsen (enkäten för arbetsplatshandledare)

Den respons och de medeltal som utbildningsanordnarna fått är mycket bra, och kommissionen hittade inget att anmärka på dessa.